ITS Finland ry
Bulevardi 7
00120 HELSINKI

LAUSUNTO

4.10.2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: Liikenne- ja viestintävaliokunta / E 73 / 2017 / Asiantuntijapyyntö.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finlandin lausunto valtioneuvoston selvitykseen: ” Luonnos neuvoston päätelmistä liikenteen digitalisaatiosta”.

Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland ry kiittää mahdollisuudesta osallistua liikenteen digitalisaatiota koskevaan asiantuntijakuulemiseen sekä mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Nykyisenkaltainen liikennejärjestelmä tulossa tiensä päähän.

Liikennealan sanotaan olevan suurimman muutoksen kynnyksellä sitten auton keksimisen. Liikenne on automatisoitumassa, sähköistymässä, digitalisoitumassa ja palveluistumassa. Kaikkein selkeimmin murroksen on kiteyttänyt Fordin hallituksen puheenjohtaja Bill Ford: ”Our new transportation revolution will be like going from horses to cars”.

Liikenteen murrokselle on todellista kysyntää ympäri maailmaa, sillä liikenteestä on tullut kaupunkien kehittymistä ja ihmisten hyvinvointia voimakkaasti rajaava tekijä. Ennusteiden mukaan autojen lukumäärä maailmassa on kaksinkertaistumassa kahteen miljardiin ajoneuvoon seuraavan vuosikymmenen aikana. Nykyisenkaltainen autoistumiskehitys on ajamassa globaalia liikennejärjestelmää tilanteeseen, jossa liikenteen sujuvuus-, päästö- ja turvallisuustavoitteita ei saavuteta. Liikenne aiheuttaa lähes neljänneksen kaikista hiilidioksidipäästöistä, ja liikenteessä menehtyy joka päivä viisi Jumbojetillistä ihmisiä. Muutoksen tarve on ilmeinen.

Samanaikaisesti kasvavan liikenteen aiheuttamien ongelmien kanssa globaalit megatrendit kuten digitalisaatio, jakamistalous, palveluistuminen ja automatisaatio luovat pohjaa kokonaan uudenlaisille palvelukonsepteille ja vastuullisemmalle liikkumiselle. Liikenteessä tämä tarkoittaa isossa kuvassa yksityisautoiluun perustuvan liikkumiseen kyseenalaistamista ja uusien kestävämpien ja vastuullisempien vaihtoehtojen luomista.

Muutoksen tarpeeseen ja mahdollisuuksiin on maailmalla herätty jo varsin laajasti. Perinteinen autoteollisuus on muuttamassa strategioitaan autonvalmistuksesta mobiilipalvelujen tarjoajiksi. Itsestään ajavia ajoneuvoja kehitetään ja testataan kiihtyvällä tahdilla kaikkien isompien ajoneuvovalmistajien sekä uusien haastajien, kuten Google, toimesta.
Suomesta lähtöisin oleva MaaS – Mobility as a Service -ajattelu on levinnyt maailmalla ja siitä on tullut synonyymi vastuulliselle tulevaisuuden liikennejärjestelmälle. Suomesta on tullut uuden ”Liikenne palveluna” -ajattelun keulakuva maailmalla.
Ehkä hieman yllättäen liikennealasta on muutamassa vuodessa tullut yksi innovatiivisimpia aloja myös haettujen patenttien lukumäärällä mitattuna. Suomessa liikenteen digitalisoitumisen parissa työskentelee jo kymmeniä yrityksiä, joista suurimmat ovat pörssiyrityksiä ja pienimmät uusia startup -yrityksiä.

Yrityksiä motivoi luonnollisesti liikennealan kokonaismarkkinat, jotka ovat erittäin huomattavat. Suomessa liikenteen vuotuinen kokonaismarkkina on noin 30 miljardia euroa, joka koostuu yritysten kuljetuksista (n. 9 mrd €), kotitalouksien liikennemenoista (19 mrd €) sekä kuntien ja valtion liikennemenoista (4 mrd €). Euroopassa liikkumiseen kotitaloudet käyttävät toiseksi eniten rahaa asumisen jälkeen. Maailmalla liikenteen kokonaismarkkina lasketaan tuhansissa miljardeissa euroissa. Konsulttitoimisto McKinsey on arvioinut liikenteen kokonaismarkkinan olevan 6.500 miljardia US$.

Voitaneen varsin perustellusti todeta, että liikenteen digitalisaation mahdollistama muutos on jo käynnissä. Tätä taustaa vastaan on varsin positiivista, että Euroopan unionin neuvosto on antanut luonnoksen liikenteen digitalisaatiota koskevista päätelmistä.

2. Yksityiskohtaisia havaintoja

Euroopan unionin neuvoston luonnos liikenteen digitalisaatiota koskevista päätelmistä on jaettu kolmeen osioon eli digitalisaation mahdollisuuksiin ja haasteisiin liikenteessä sekä toimenpide-ehdotuksiin. Jaottelu on sinänsä toimiva, mutta sisältö kussakin osiossa on varsin suppea. Seuraavassa on lyhyt arviointi kunkin luvun sisällöstä.

Digitalisaation mahdollisuudet liikenteessä

Neuvosto korostaa päätelmissä liikenteen digitalisaation merkitystä Euroopan taloudelle ja kilpailukyvylle. Liikenteen digitalisaation mahdollisuudet nähdään pitkälti data -kysymyksenä, ja erityisesti datan vapaaseen saatavuuteen ja liikkuvuuteen liittyen. Data on tärkeä elementti liikenteen digitalisaatiossa, mutta silti vain yksi elementti. Datan saatavuuden ja liikkuvuuden rinnalla on tärkeä puhua datan laadusta, data-analytiikasta, tietoliikenneverkoista, tekoälystä, koneoppimisesta, ohjelmisto-osaamisesta, sensoriteknologiasta, paikannusteknologioista ja kaikesta muusta datan keräämiseen, analysointiin ja hyödyntämiseen liittyvistä näkökulmista ja mahdollisuuksista.

Mahdollisuuksissa puhutaan myös Euroopan kattavien palvelujen ja rajat ylittävien palveluiden tärkeydestä datan näkökulmasta sekä yhteistyön tärkeydestä eri toimijoiden kesken, ja näiden tärkeydestä on helppo olla samaa mieltä.

Puhuttaessa liikenteen digitalisaation mahdollisuuksista tulisi nähdä mahdollisuudet myös liikenteen päästötavoitteiden saavuttamiseen, liikenteen turvallisuuteen parantamiseen, liikenteen sujuvuuden parantamiseen ja näiden mukanaan tuomiin liiketoimintamahdollisuuksiin. Mahdollisuuksissa ei ole myöskään mitään mainintaa siitä, kuinka liikenteen digitalisoituvilla palveluilla voidaan luoda parempaa palvelua liikennejärjestelmän moninaisille käyttäjille, mukaan lukien kansalaiset.

Digitalisaation haasteet liikenteessä

Liikenteen digitalisaation haasteina oli tunnistettu mm. yleinen asenne liikenteen digitalisoitumiseen ja automaatioon, yhteistyön puute eri toimijoiden kesken, erilaiset yksityisyyden suojaan, tietosuojaan ja kyberturvallisuuteen liittyvät kysymykset sekä investointien vähyys.

Haasteista oli jäänyt pois ehkä keskeisin eli liikennealan varsin rajoittava markkinasääntely eli liikennealaa säännellään edelleen varsin tarkkaan markkinoillepääsyyn liittyen. Uusilla markkinaa muuttavilla digitaalisilla palveluilla on vaikea päästä tiukasti säännellylle markkinalle. Toisena merkittävänä haasteena voi pitää liikennealan tukijärjestelmää, joka ei tunnista uusia palveluja, vaan ylläpitää vanhoja palvelurakenteita.

Neuvoston toimenpide-ehdotukset

Neuvoston toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Liikenteen digitalisaatiota koskevan strategian valmistelu ja laajempi yhteiskunnallinen keskustelu vievät asioita eteenpäin. Samoin tiedon avaaminen liikenteen eri palvelujen kehittämiseksi on kannatettava. Digitalisaation edistäminen eri kulkumuodoissa ja myös niiden välillä on tarpeellinen toimi.

Tärkein toimenpide-ehdotuksista on sellaisen sääntely-ympäristön luominen, että uudet digitalisaation liittyvät innovaatiot ovat mahdollisia. Tärkeä toimenpide on myös EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä antaa tukea digitaalisen liikenteen järjestelmien ja palveluiden kehittämiselle ja käyttöönotolle.

Kokonaisuutena toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia, mutta aika yleisluonteisia. Samoin toimenpiteistä välittyy aika verkkaisen toteutuksen mielikuva. Kun tiedetään liikenteen digitalisaation panostukset ja kehitystahti maailmalla, niin olisi toivottavaa, että kuvatut toimenpiteet olisivat jo käynnissä. Tai ettei niiden käynnistämiseen mene vuosia.

3. **Yhteenveto**

On erittäin hyvä, että neuvosto on antanut päätelmänsä liikenteen digitalisaatiosta ja nimenomaan positiivisen sellaisen. Päätelmä voisi olla hieman kunnianhimoisempi etenkin, kun tavoitteena on liikenteen digitalisaation edelläkävijyys, ja maailmalla asiaan panostetaan tällä hetkellä runsaasti sekä yksityisen että julkisen sektorin toimesta.

Päätelmässä on useita viittauksia logistiikan digitalisaatioon ja rajat ylittäviin ratkaisuihin erityisesti TEN-T -verkossa. Toivottavaa olisi, että jatkossa huomioidaan selkeämmin myös henkilöliikenne ja liikenteen loppukäyttäjien palvelut, ja vielä erityisesti liikenteen digitalisaation mahdollisuudet kaupungeissa, joissa suuri osa arjen liikenteestä ja myös arjen liikenteellisistä haasteista tapahtuu.

Kunnioittavasti,

Marko Forsblom
Toiminnanjohtaja
ITS Finland ry

ITS Finland ry
Bulevardi 7
00120 HELSINKI

LAUSUNTO

4.10.2017

ITS Finland ry
Bulevardi 7
00120 HELSINKI
www.its-finland.fi